

Skandinavian Suomalaiset ry

Fennoskandia i samverkan / Together in Fennoskandia

KVARTTI

PIRKKALAISET: POHJOISEN UNOHDETUT VALTIAAT JA KAUPPARUHTINAAT

Kun puhumme keskiajan Pohjolasta, mieleen nousevat usein viikingit ja Hansaliitto. Historian lehdille on kuitenkin jäänyt katveeseen kolmas merkittävä voima: pirkkalaiset (birckalar). Nämä suomalaiset kauppamiehet ja verottajat hallitsivat vuosisatoja Fennoskandian pohjoisia osia, muodostaen todellisen kauppamonopolin.

Pirkkalaiset toimivat Lapinvouteina, joilla oli Ruotsin kuningas Maunu Eerikinpojan 1300-luvulla myöntämä yksinoikeus verottaa Lapin ja Peräpohjolan asukkaita. Heidän vaikutusvaltansa ulottui Torniossa ja Luulajasta aina Jäämeren rannalle, Ruijaan asti. Nimitys ei suinkaan juonnu Pirkanmaan maakunnasta, vaan päinvastoin: monet Suomen "Pirka"-alkuiset paikannimet ovat perintöä näiden mahtimiesten elinalueilta. Juuret ulottuvat kuitenkin syvemmälle kuin keskiaikaan. Tursiannotkon arkeologiset löydöt viittaavat toiminnan alkaneen jo rautakaudella, 400-luvulla.

Pirkkalaisten merkityksestä kertoo se, että heidät mainitaan jopa kaukaisissa islamilaisissa lähteissä. Maantieteilijä al-Idrisi kuvasi 1100-luvulla teoksessaan Tabula Rogeriana pohjoista "Fymarkin" maata, jonka kuninkaalla oli omistuksia Jäämerellä. Tämä on painava historiallinen todiste kveeni- ja suomalaistaustaisista kauppiaista, joiden verkostot ulottuivat Ykeänvuonolle asti.

*Kaupankäyntiä Pellon lähellä.
Yksityiskohta Carta Marinasta (1539).*

Historian vääristely ja sensuuri

Vaikka Kustaa Vaasa lakkautti pirkkalaisten erioikeudet 1500-luvulla, heidän perintönsä elää. Nykyajassa törmäämme kuitenkin huolestuttavaan ilmiöön: historian tietoiseen hämärtämiseen. Esimerkiksi Norjassa pyritään usein kiistämään pirkkalaisten suomalainen alkuperä ja väittämään heitä "tuntemattomiksi".

Samaan aikaan kveenien ja suomalaisten esihistoriallinen läsnäolo Ruijassa yritetään kuitata vasta 1700-luvun maahanmuuttona. On välttämätöntä, että tunnistamme pirkkalaiset osana todellista pohjoista valtajärjestelmää, joka kytki Suomen osaksi kansainvälistä turkiskauppaa ja Novgorodin verkostoja jo kauan ennen suurvalta-aikaa.

KUULEMIIN! RUOTSINSUOMALAISEN RADIOTYÖN VUOSIKYMMENET KANSISSA

Vuosi 2027 on radiohistoriallisesti merkittävä, sillä sata vuotta sitten tieto maailmasta alkoi saapua suoraan koteihin. Suomessa vietetään parhaillaan YLE100-juhlavuotta, mutta radiolla on ollut korvaamaton rooli myös ulkosuomalaisten elämässä.

Ruotsissa suomenkieliset lähetykset saivat alkunsa vuonna 1957 vastauksena Petroskoin radion haasteeseen. Ragnar Lassinantin toimittamat "Ragnarin Raation" ohjelmat ovat säilyneet arvokkaana ajankuvana 1950-luvun arjesta ja kylmän sodan hengestä. Tästä alusta kasvoivat myöhemmin tunnetut Pohjoiskalotti-ohjelmat.

Erityisen merkittävä jakso ruotsinsuomalaisessa mediassa oli paikallisradion (LRAB) suomenkielinen toiminta vuosina 1977–1997. Tätä rikasta historiaa tallentaa uusi muistelmateos ja tietokirja Kuulemiin! Paikallisradiota suomeksi Ruotsissa 1977–1997.

Ragnar Lassinanti.

Kirja on syntynyt eläkeläisten talkoilla ja suomalaisella sisulla. Se kokoaa yhteen toimittajien muistot kahden vuosikymmenen ajalta ja antaa äänen sille suurelle ruotsinsuomalaiselle sukupolvelle, joka muutti maahan 1960- ja 70-luvuilla. Teos on viime hetken dokumentaatio historiallisesta tiedosta, joka olisi muuten voinut kadota. Toimittajat Eija Björstrand ja Jaana Johansson työryhmineen ovat tehneet mittavan työn arkistojen ja tarinoiden parissa. Radiotyö on muuttunut vuosikymmenten saatossa:

Paikallisradioiden ja valtakunnanradion yhdistyessä vuonna 1997 syntyi digitaalinen SR Sisuradio. Tänä päivänä perintö elää edelleen verkossa nimellä Sveriges Radio Finska. Radio on toiminut siltana kotimaan ja uuden asuinmaan välillä, ja Kuulemiin-kirja on ansaittu kunnianosoitus sille sukupolvelle, joka on ylläpitänyt ruotsinsuomalaisuutta ja omaa kieltään eetterissä.

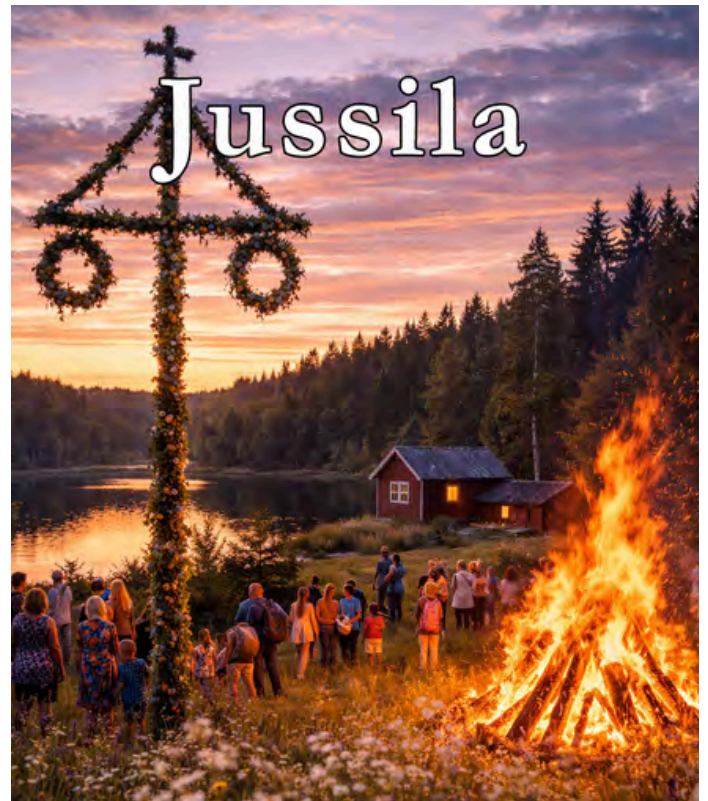
Urho Kekkonen ja Ragnar Lassinanti

SUOMALAISET SUKUNIMET FENNOSKANDIASSA

Koko Fennoskandiassa suomalaiset ovat säilyttäneet kulttuuri- ja kieliperintönsä säilyttämällä suomalaiset sukunimensä. Sekä skandinaavisessa että suomalaisessa perinteessä ihmiset käyttävät isän tai äidin sukunimeä. Luonnon ja maatalouden läheisyys heijastuu usein suomalaisiin sukunimiin. Niemi (niemeke), Kivi (kivi), Järvi (järvi) ja Koski (koski) ovat yleisiä sukunimien osia.

Jopa kolmasosa suomalaisista sukunimistä päättyy -nen-päätteeseen. Se viittaa usein johonkin kuulumiseen, esimerkiksi etniseen alkuperään tai maantieteelliseen paikkaan. Yksi esimerkki on Ruotsalainen. Toinen yleinen pääte on -la tai -lä. Esimerkiksi nimi Kari Jussila viittaa siihen, että hän on kotoisin Jussin tilalta. Joskus sukunimi kuvastaa ammattia, kuten Seppä / Seppälä (seppä) ja Nikkari (puuseppä). Toinen suomalaisten sukunimien tyyppi on ruotsalaista alkuperää. Nämä nimet liittyvät usein yhteiskunnalliseen asemaan, kuten aatelistoon, papistoon tai armeijaan.

Esimerkki sukunimen merkitystä havainnollistavasta kuvasta.

Ruotsi oli hallinnon ja vallan kieli aikana, jolloin Ruotsi ja Suomi olivat yhdistyneenä. Monissa Fennoskandian osissa sukunimet kertoivat vielä 1800-luvun loppuun asti, kuka henkilön isä tai äiti oli. Esimerkiksi Pekka Juhanpoika (Juhan poika) ja Liisa Juhantytär (Juhan tytär). Norjassa ja Ruotsissa sukunimistä kehittyi erilaisia muunnelmia ääntämisen mukaan. Esimerkiksi käytettiin muotoja jervi sanan järvi sijasta ja harjo sanan harju sijasta.

Suomalaiset sukunimet antavat usein kiehtovia välähdyksiä henkilön tai perheen taustaan – kuvaavan lisän Fennoskandian yhteiskuntaan. Skandinavien Suomalaiset ry on luonut skandinaaveille joitakin kuvia, jotka havainnollistavat joidenkin sukunimien merkitystä. Ne on julkaistu Instagram-tilillämme.

KUUSI AVAINTA SISUN YMMÄRTÄMISEEN SUOMEN KIELEN KAUTTA

Kieli muokkaa sitä, miten ajattelemme, toimimme ja ymmärrämme maailmaa. Suomen kieli kantaa mukanaan kulttuuria, jossa rauha, sitkeys ja toiminta ovat keskeisiä – sisun ydintä. Rakenteensa, ilmaisujensa ja yksinkertaisuutensa kautta suomen kieli välittää tavan kohdata elämä.

1. Kieli ajattelutavan kantajana

Suomen kieli ilmaisee ajattelutapaa, jossa sitkeyttä, hiljaisuutta ja toimintaa arvostetaan. Siinä missä monet kielet käyttävät paljon sanoja tunteiden ja suhteiden kuvaamiseen, suomi ilmaisee voimaa ja rauhaa usein yksinkertaisuuden ja täsmällisyyden kautta.

2. Kielioppi vastuun ja itsenäisyyden peilinä

Suomen kielessä subjekti voidaan usein jättää pois siellä, missä muut kielet sitä käyttävät. Esimerkiksi: Menen metsään. Kieli heijastaa asennetta, jossa tehdään se, mikä on tehtävä – ilman että itseä asetetaan keskipisteeseen.

Suomalaiset kielet Sisu

3. Hän – tasa-arvo ja kunnioitus

Suomen pronomini hän tarkoittaa sekä miestä että naista. Ihmiset ovat ennen kaikkea ihmisiä. Tämä luo ajatteluun tilan tasa-arvolle ja kunnioitukselle.

4. Sanat ja ilmaukset, jotka kantavat toimintaa ja rohkeutta

Kieli itsessään rohkaisee sitkeyteen ja toimintaan arkisten ilmaisujen kautta, jotka kantavat sisun henkeä: Kestän tämän. Mennään vaan. Ei anneta periksi.

5. Kieli sisun harjoituskenttänä

Suomen oppiminen ja käyttäminen aikuisena vaatii kärsivällisyyttä, tarkkuutta ja sitkeyttä. Edetään askel askeleelta, kunnes se sujuu. Kieli toimii tapana harjoittaa ja ilmaista sisua.

6. Agglutinaatio – merkityksen kerrokset kielessä

Suomi on agglutinoiva kieli. Merkitys rakentuu lisäämällä sanaan pieniä osia kerros kerrokselta. Sana talossanikinko rakentuu näin: talo → talossa → talossani → talossanikinko.

Suomen kieli on yhteinen pohjoismainen kieli Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. Näissä paikoissa sisu on tunnettu käsite. Suomen kielen vaaliminen on myös sisun hiljaisen voiman vaalimista.

SEURAAVIEN UUTISKIRJEIDEN JULKAISUAJANKOHTA

KEVÄTPÄIVÄNTASAUS

KESÄPÄIVÄNSEISAUS

SYYSPÄIVÄNTASAUS

TALVIPÄIVÄNSEISAUS